

Centar za mir, pravne savjete i
psihosocijalnu pomoć

KOALICIJA ZA PROMOCIJU
I ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA

Republika Hrvatska: Izbjegli i raseljeni bivši nositelji stanarskih prava - Osvrt na pristup stečenim pravima i stambeno zbrinjavanje manjinskih povratnika u 2008.

Autor: Ljubomir Mikić

Priznavanje stečenih (imovinskih) prava i povratak izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava, pripadnika manjina, ključna su pitanja za zatvaranje izbjegličko-prognaničkog dosjea u Republici Hrvatskoj, ali i šire u regiji. Višegodišnje zanemarivanje ovih problema od strane vlasti Republike Hrvatske negativno se odrazilo na njihovo primjereno i pravično rješavanje, a i danas je predmetom rasprava na nacionalnoj i prekograničnoj razini. Tek unazad nekoliko godina Republika Hrvatska je počela poduzimati konkretnije političko-pravne mjere za omogućavanje povratka izbjeglih i raseljenih nositelja stanarskih prava većinom srpske nacionalnosti. Poduzete se mjere odnose isključivo na usvajanje dva modela za osiguravanje stambenog smještaja onima koji su se odlučili za povratak i život u Republici Hrvatskoj, pod određenim, za neke potencijalne povratnike vrlo ograničavajućim, uvjetima. Mjere kojima bi se, sukladno međunarodno preuzetim obvezama Republike Hrvatske, suštinski razmotrili načini ukidanja stanarskog prava te priznavanje stečenih i poštovanje ljudskih prava izbjeglih i raseljenih bivših nositelja su, međutim, izostale. Taj je propust moguće sagledati iz više perspektiva poput poštovanja i zaštite ljudskih prava, ispunjavanja međunarodno preuzetih obveza te npr. ispunjavanja Kopenhaških političkih kriterija¹ za članstvo Republike Hrvatske u Europskoj Uniji, ali i iz perspektiva dugotrajne stabilizacije i normalizacije međunacionalnih i međudržavnih odnosa na području bivše Jugoslavije (SFRJ) i jugoistočne

Europe, jačanja prekogranične suradnje i sigurnosti.

Ovaj dokument sagledava neka od ključnih otvorenih političko-pravnih pitanja vezanih za priznavanje stečenih prava i pristup stambenom zbrinjavanju izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava na stanovima u društvenom vlasništvu² u Republici Hrvatskoj u 2008.

Cilj dokumenta je dati doprinos i ukazati na značaj nastavka rasprave te poduzimanja primjerenih mjera za konačno i pravično rješavanje problema s kojima se ciljana populacija suočava više od jednog desetljeća.

Ovaj osvrt ne završava općim zaključcima ili preporukama, kao što je to uobičajeno kod ovakve vrste dokumenta, iz razloga što se u njemu razmatraju dva različita pristupa rješavanju problema bivših nositelja stanarskih prava.

Prvi se odnosi na priznavanje stečenih prava i stvaranje mogućnosti za slobodno i neuvjetovano odlučivanje raseljenih bivših nositelja stanarskih prava o načinu povratka u Republiku Hrvatsku ili lokalne integracije u državi trenutnog boravka uz uživanje stečenih prava. Ovaj se pristup temelji na ispunjavanju međunarodnih ugovornih obveza i poštovanje relevantnih standarda zaštite ljudskih prava.

Drugi se odnosi na ograničenu i uvjetovanu mogućnost ostvarivanja prava na stambeni smještaj i trajni povratak u Republiku Hrvatsku, bez priznavanja stečenih prava, a temeljem specifičnih nacionalnih modela i pravnih okvira (socijalnog) stambenog zbrinjavanja povratnika.

Raseljenje i povratak raseljenih stanovnika u Republici Hrvatskoj

Oružani sukobi i neprijateljsko ozračje u razdoblju 1991.-1997. prouzročili su raseljavanje oko 950.000³ stanovnika Hrvatske. Raseljeno je oko 550.000 uglavnom građana hrvatske nacionalnosti i njih oko 400.000 uglavnom srpske nacionalnosti, od kojih je 370.000 bilo raseljeno u Srbiji i Crnoj Gori, 40.000 u Bosni i Hercegovini te 32.000 u hrvatskom Podunavlju (bivša regija UNTAES).

Prema podacima hrvatske vlade, od početka povratka raseljenih osoba 1995., službeno je registrirano ukupno 345.920 povratnika, od čega njih 125.450 srpske nacionalnosti, i to 92.556 izbjeglica iz Srbije i 9.358 iz Bosne i Hercegovine, te 23.536 interno raseljenih iz hrvatskog Podunavlja.⁴ Sredinom 2008. Vlada Republike Hrvatske navodi:

„Povratak Hrvata uglavnom je završen, izuzet na šire područje Vukovara gdje još traje obnova. Ono s čime se Hrvatska danas suočava je povratak izbjeglih Srba koji još borave u Srbiji i Crnoj Gori, za koje se nastavlja obnova kuća i osiguravaju drugi uvjeti povratka. Točan broj izbjeglica koje se žele vratiti u Hrvatsku nije dostupan.”⁵

Službeni broj registriranih povratnika, međutim, ne odražava stvarni broj održivih povrataka u Republici Hrvatskoj. Misija OESS u Republici Hrvatskoj procijenila je u 2006. da se samo 60-65% manjinskih povrataka može smatrati održivim te da se određeni broj izbjeglica nakon povratka i kraćeg boravka u Hrvatskoj ponovo vraća u zemlju izbjeglištva, uglavnom zbog postojanih poteškoća u pristupu stambenom smještaju, stečenim pravima i zapošljavanju.⁶ Procjene neovisne studije iz 2007., izrađene za potrebe UNHCR, ukazuju na još poraznije rezultate održivosti manjinskog povratka:

„...možemo zaključiti da između 44% i 50% registriranih povratnika nije stalno naseljeno u Hrvatskoj. Kada rezultate istraživanja poopćimo na cijelu populaciju od 120.000 registriranih srpskih (manjinskih) povratnika, dolazimo do zasnovane procjene da u zemlji trajno prebiva između 46.000 i 54.000, od čega 42.000 do 49.000 u mjestima svoga podrijetla.”⁷

Broj preostalih potencijalnih manjinskih povratnika u Republiku Hrvatsku nije moguće preciznije utvrditi. Jedno je neovisno istraživanje iz prosinca 2003. pokazalo da bi oko 42% Srba koji su izbjeglice u Srbiji i Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini bilo zainteresirano za povratak ukoliko bi postojao stambeni smještaj i bolja ekonomska perspektiva.⁸ Nadležno je ministarstvo u rujnu 2006., prema zahtjevima za povratak, potencijalni broj povratnika procijenilo na najmanje 11.694, odnosno na manje od 20.000.⁹

Regionalna inicijativa za rješavanje problema raseljenih osoba

Razmatrajući regionalnu dimenziju pitanja raseljenja i povratka izbjeglih osoba u države prijeratnog boravka, predstavnici međunarodne zajednice sa područja Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Srbije i Crne Gore potaknuli su inicijativu za prihvaćanjem regionalnog pristupa i regionalne međudržavne suradnje u rješavanju problema izbjeglica. Ta je inicijativa triju misija OESS-a, predstavništava UNHCR-a i delegacija Europske Komisije rezultirala, 31. siječnja 2005., prihvaćanjem Sarajevske ministarske deklaracije o regionalnom povratku izbjeglica, koju su potpisale Republika Hrvatska, Bosna i Hercegovina te Srbija i Crna Gora. Države su se potpisnice dogovorile da će razviti nacionalne strategije, koje će se potom objediniti u regionalni strateški okvir za rješavanje preostalih izbjegličkih pitanja do kraja 2006. Strategijama su se trebale stvoriti pravno-političke pretpostavki za povratak ili lokalnu integraciju izbjeglih osoba, ovisno o njihovim pojedinačnim odlukama. Rok predviđen Deklaracijom, međutim, nije ispoštovan, regionalni strateški okvir nije izrađen, a proces potaknut potpisivanjem Deklaracije je blokiran.

Predstavnici Republike Hrvatske u više su navrata u 2008. napominjali da je proces, što se tiče Republike Hrvatske, završen, budući da je Republika Hrvatska izradila i da provodi nacionalnu strategiju. Međutim, ključno se otvoreno pitanje u okviru „Sarajevskog procesa” odnosi na priznavanje prava na eventualnu novčanu ili drugu vrstu naknade za izbjegle i raseljene bivše nositelje stanarskih prava iz Republike Hrvatske, uglavnom srpske nacionalnosti.

Problem pristupa stečenim pravima u Republici Hrvatskoj

Problem pristupa stečenim pravima raseljenih bivših nositelja stanarskih prava i njihovih obitelji, u velikoj većini osoba srpske nacionalnosti koje su izbjegle u Srbiju, Crnu Goru i Bosnu i Hercegovinu, može se razmatrati dvojako – u smislu ostvarivanja prava na povratak u izvorne stambene jedinice u prijeratnom mjestu prebivališta u Republici Hrvatskoj te u smislu priznavanja i ostvarivanja (imovinskih) prava proisteklih iz činjenice da su nekada uživali status nositelja stanarskog prava na stanovima u društvenom vlasništvu, poput prava na njihovu privatizaciju pod povlaštenim uvjetima.

Stanarsko pravo u Republici Hrvatskoj

Ustavom bivše Jugoslavije stanarsko je pravo bilo utvrđeno kao obiteljsko-pravna, socijalna i imovinsko-pravna kategorija, i imalo je obilježja svojevrsnog (*sui generis*) stvarnog prava. Pravni temelji za stjecanje stanarskog prava na stanovima u društvenom vlasništvu bili su odluke davatelja stanova o dodjeli stanova te ugovori o korištenju stanova, koji su sklapani između nositelja stanarskog prava i relevantnog javnog fonda. Ustavne su odredbe bile temelj nositeljima stanarskih prava da, pod povlaštenim uvjetima, sudjeluju u privatizaciji stanova koje su imali u posjedu.

Stupanjem na snagu *Zakona o najmu stanova*¹⁰, 1996., pravni je institut stanarskog prava u Republici Hrvatskoj ukinut i hrvatsko ga zakonodavstvo više ne poznaje. To je razlog zbog kojeg se u ovom dokumentu ne govori o povratu stanarskih prava, već o problemu (ne)priznavanja stečenih prava.

Za razmatranje problematike gubitka stanarskog prava koje slijedi, nužno je navesti da je jedan od osnovnih razloga za otkazivanje stanarskog prava, utvrđen *Zakonom o stambenim odnosima*¹¹ iz 1985., bio neopravdano nekorištenje stanova od strane korisnika u razdoblju duljem od šest mjeseci.

Gubitak stanarskog i nepriznavanje stečenih prava

Izbjegli su i raseljenim bivšim nositeljima stanarskog prava ta prava ukinuta na dva načina: u sudskim postupcima za otkaz stanarskog prava

zbog nekorištenja stanova u razdoblju duljem od 6 mjeseci, u velikoj mjeri donošenjem presuda u odsustvu i bez znanja korisnika, ili po sili zakona jer se korisnici u napuštene stanove nisu vratili u roku od 90 dana od stupanja na snagu *Zakona o davanju u najam stanova na oslobođenom teritoriju*¹², 27. rujna 1995. Na prvi su način stanarska prava ukidana na područjima koja su za vrijeme sukoba pod kontrolom hrvatskih vlasti, a na drugi na područjima koja su do 1995. bila pod kontrolom lokalnih Srba.

Broj slučajeva otkazivanja stanarskog prava procjenjuje se na oko 29.800¹³, od čega 23.800 na područjima koja su za vrijeme sukoba 1990.-tih bila pod kontrolom hrvatskih vlasti (područjima izvan Područja od posebne državne skrbi) te 6.000 na područjima koja su do 1995. bila pod kontrolom lokalnih Srba (Područjima od posebne državne skrbi – PPDS), čime je ukupno pogođeno oko 100.000 osoba¹⁴ iz urbanih područja Republike Hrvatske.

Vlasti Republike Hrvatske nisu prihvatile oružane sukobe, opravdani strah, izravne ili neizravne pritiske i prijetnje, a u nekim slučajevima prisilno i protuzakonito istjerivanje iz stanova te nepostojanje objektivnih uvjeta za fizički povratak korisnika i slične okolnosti, kao činjenice opravdanosti izbjivanja korisnika prava iz stanova ili pak njihovog ne vraćanja u zakonom utvrđenom roku. U tom smislu, politiku i odnos Republike Hrvatske prema raseljenim osobama srpske nacionalnosti moguće je npr. sagledati i iz službenog stajališta Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora da su vlasnici praznih kuća i stanova (*većinom etnički Srbi*), koje su se koristile za smještaj brojnih prognanika i izbjeglica (*većinom etnički Hrvati*), opljačkanih i protjeranih s okupiranih područja, iste samovoljno napustili kako bi se (uglavnom) pridružili velikosrpskom agresoru.¹⁵ Ovakvo se uopćeno stajalište i pripisivanje kolektivne krivnje određenoj skupini građana, neupitno, negativno odrazilo i još uvijek odražava na manjinski povratak u Republiku Hrvatsku, kao i na (ne)priznavanje stečenih prava bivših nositelja stanarskih prava.

Odnos vlasti Republike Hrvatske prema povratku i (ne)priznavanju stečenih prava osoba u kategoriji bivših nositelja stanarskih prava potrebno je sagledati i iz pravno-političkih praksi u ostalim državama nastalim raspadom bivše Jugoslavije, odnosa prema stajalištima relevantnih međunarodnih organizacija te

ispunjavanja međunarodno preuzetih ugovornih obveza za zaštitu ljudskih prava.

Npr., u Bosni i Hercegovini, u kojoj su do raspada bivše Jugoslavije institut stanarskog prava i specifična prava korisnika bili zakonski regulirani na istovjetan način kao u Republici Hrvatskoj, nositeljima stanarskih prava koji su svoje stanove napustili nakon 30. travnja 1991. priznato je pravo na povratak u svoje prijeratne domove¹⁶, a svi su upravni, sudski i drugi akti o prestanku tj. ukidanju stanarskog prava zakonom oglaseni ništavim. Stanarsko se pravo u Bosni i Hercegovini štiti kao imovinsko u smislu čl.1. Protokola 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. U čak 99,8% slučajeva od ukupnog broja privremeno zauzetih stambenih jedinica i drugih vrsta nepokretne imovine ta je imovina u Bosni i Hercegovini vraćena vlasnicima i nositeljima stanarskih prava.¹⁷

Republika Hrvatska, bar kad su u pitanju raseljeni bivši nositelji stanarskih prava, u potpunosti se oglašila o *Rezoluciju Vijeća sigurnosti Ujedinjenih Naroda 1120* od 14. srpnja 1997., kojom je ponovno potvrđeno pravo svih izbjeglica i raseljenih osoba podrijetlom iz Republike Hrvatske na povratak u njihove izvorne domove u Republici Hrvatskoj. Da kuriozitet bude veći, Republika je Hrvatska 1. siječnja 2008. postala nestalnom članicom Vijeća sigurnosti UN.

Vlasti Republike Hrvatske su ignorirale i neke, iako pravno neobvezujuće, relevantne međunarodne standarde zaštite ljudskih prava sadržane npr. u *Rezoluciji 2004/2 o stambenom smještaju i povratu imovine izbjeglicama i raseljenim osobama Potkomisije UN za promociju i zaštitu ljudskih prava*¹⁸, te u *Načelima Ekonomskog i socijalnog vijeća UN o stambenom smještaju i povratu imovine izbjeglicama i raseljenim osobama* (poznata i kao Pinheiro-va načela) iz lipnja 2005¹⁹. U *Načelima* se izričito spominje potreba za osiguranjem priznavanja prava zakupnika stanova, nositelja stanarskih prava na stanovima u društvenom vlasništvu i ostalih zakonitih stanara u okviru programa povrata tj. ponovne uspostave prava. *Načela*, iako bez obvezujuće snage ugovora, odražavaju široko prihvaćena načela međunarodnih standarda ljudskih prava, prava izbjeglica, humanitarnog prava te ostalih srodnih standarda, uključujući i one iz međunarodnih ugovora²⁰ kojih je Republika Hrvatska stranka.

Unatoč činjenici da raseljenim bivšim

nositeljima ne priznaje imovinski karakter njihovog stanarskog prava, Republika Hrvatska je ratificirala i pristupila *Ugovoru o pitanjima sukcesije* bivše Jugoslavije u kome se prava bivših državljana SFRJ u odnosu na stanarska prava razmatraju u okviru Aneksa G *Ugovoru*: „Privatna imovina i stečena prava“. Ugovor je stupio na snagu 2. lipnja 2004. i obvezujući je za sve države sljednice bivše SFRJ, ali je njegova praktična primjena, naročito u smislu ostvarivanja prava i obveza iz Aneksa G, do danas krajnje problematična.

Postoje mišljenja da je ukidanjem stanarskih prava najvećem broju bivšim nositeljima, s obzirom na način i okolnosti u kojima je to provela, Republika Hrvatska povrijedila odredbe *Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, poput onih iz članka 1. Protokola 1. (pravo na mirno uživanje vlasništva), članka 6. (pravo na pravično suđenje), članka 8. (pravo na dom), članka 13. (pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim sudovima), te članka 14. (uživanje prava i sloboda bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi).²¹ U prilog ovom mišljenju navodi se:

„U postupku otkazivanja stanarskih prava sva su ova prava povrijeđena jer su: a) presude donošene u odsustvu, čime je onemogućeno pravično suđenje; b) ostali bez djelotvornih pravnih lijekova oni kojima je stanarsko pravo prestalo *ex lege*; c) stanarska prava otkazana gotovo isključivo pripadnicima jedne nacionalne manjine.“²²

U do sada jedinom predmetu sudskog otkazivanja stanarskog prava usljed napuštanja i nekorisćenja stana u razdoblju duljem od šest mjeseci koji je razmatran pred Europskim sudom za ljudska prava, Veliko je vijeće Suda donijelo odluku o nenadležnosti jer je u predmetnom slučaju konačna odluka o otkazu stanarskog prava donijeta prije stupanja Konvencije na snagu u Republici Hrvatskoj (institut *rationae temporis*).²³ Iz tog razloga, čini se da mogućnost razmatranja predmeta otkazivanja stanarskog prava pred Europskim sudom za ljudska prava ostaje potencijalno aktualna tek za vrlo mali broj bivših nositelja kojima su stanarska prava otkazana nakon stupanja Konvencije na snagu u Republici Hrvatskoj.

Pristup stambenom zbrinjavanju

Budući da je ovaj dokument usmjeren na

pružanje osvrta na pitanja manjinskog povratka, pristup stečenim pravima i stambenom zbrinjavanju izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava u 2008., stanje u prethodnom razdoblju koje je nužno za razumijevanje predmetne problematike bit će opisano tek u kratkim crtama i koristit će se za uspoređivanje sa situacijom u 2008. Sve zainteresirane za detaljnije razmatranje vrlo složene problematike stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskih prava do kraja 2007. upućujemo da pročitaju neovisnu *Analizu pristupa stambenom zbrinjavanju izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava u Republici Hrvatskoj u 2007.*²⁴, koja je rezultat višegodišnje suradnje nekoliko nevladinih organizacija iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije.

Vlasti Republike Hrvatske usvojile su, kao rezultat međunarodnog pritiska, dva modela stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskih prava: na i izvan Područja posebne državne skrbi (PPDS). Za modele je karakteristično da su uređeni bitno različitim pravnim okvirima, odnosno aktima različite pravne naravi.

Model stambenog zbrinjavanja na PPDS

Model stambenog zbrinjavanja na PPDS uređen je novim *Zakonom o područjima posebne državne skrbi*²⁵ iz srpnja 2008., čijim su stupanjem na snagu prestale važiti odredbe istoimenog *Zakona* iz 1996.²⁶ Novim je *Zakonom iz 2008.* uređeno da će Vlada i relevantno ministarstvo, u roku od 90 dana od stupanja ovoga *Zakona* na snagu, donijeti propise (uredba, odluka i pravilnici) za provođenje pojedinih odredbi *Zakona*.²⁷ Do stupanja na snagu propisa iz *Zakona iz 2008.* primjenjivati će se propisi doneseni na temelju ovlaštenja iz starog *Zakona o PPDS*.²⁸ Budući da novi provedbeni propisi nisu stupili na snagu u *Zakonom iz 2008.* utvrđenom roku, krajem listopada 2008. stari su propisi još uvijek u primjeni.²⁹

Modelom stambenog zbrinjavanja na PPDS uređena je mogućnost podnošenja *zahtjeva* za stambeno zbrinjavanje za nekoliko skupina građana i ne odnosi se isključivo na raseljene bivše nositelje stanarskih prava.³⁰

Zakonom o PPDS iz 2008. utvrđeno je pravo na stambeno zbrinjavanje korisniku i članovima njegove obitelji:

- ako nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu drugu useljivu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske, ili ako istu nisu prodali, darovali ili na bilo koji drugi način otuđili nakon 8. listopada 1991., odnosno ako nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca,
- ako nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu drugu useljivu obiteljsku kuću ili stan na području država nastalih raspadom SFRJ ili drugim državama u kojima borave, ili da istu nisu prodali, darovali i na bilo koji drugi način otuđili nakon 8. listopada 1991., odnosno nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca.³¹

Pravo na stambeno zbrinjavanje može ostvariti i korisnik koji ima u suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan, a čija stambena površina je manja od propisane *Zakonom o obnovi*³² (35 m² za prvog člana te po 10 m² za svakog sljedećeg člana obitelji).³³

Zakon o PPDS iz 2008. propisuje da se stambeno zbrinjavanje na PPDS ostvaruje na jedan od sljedećih načina:

- davanjem u najam obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu,
- davanjem u najam oštećene obiteljske kuće u državnom vlasništvu i dodjelom građevnog materijala,
- darovanjem građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevnog materijala za izgradnju obiteljske kuće, ili
- darovanjem građevnog materijala za popravak, obnovu i nadogradnju obiteljske kuće ili stana, odnosno izgradnju obiteljske kuće na građevinskom zemljištu u vlasništvu podnositelja zahtjeva te
- darovanjem građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevnog materijala za izgradnju stambene jedinice u višestambenom objektu,
- darovanjem obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu.³⁴

Zakonom o PPDS iz 2008. uklonjeni su određeni nedostaci i propusti iz zakonskog okvira koji je bio na snazi prije njegovog stupanja na snagu. Na primjer:

- *Raniji Zakon o PPDS nije precizno uredio uvjete za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje što je negativno utjecalo na pravnu sigurnost građana, a unutarnje polje slobodne procjene nadležnih tijela pri odlučivanju o pravu na stambeno zbrinjavanje činilo preširokim i omogućavalo proizvoljnost u postupanju nadležnih tijela. Praksa je bila da tijela nadležna za odlučivanje po zahtjevu za stambeno zbrinjavanje utvrđuju pravo na stambeno zbrinjavanje tumačenjem i primjenom zakonske odredbe da osoba ili članovi njenog kućanstva mogu ostvariti pravo ako nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske ili na području država nastalih raspadom SFRJ, ili ako istu nisu prodali, darovali, ili na bilo koji drugi način otuđili nakon 8. listopada 1991., ne vodeći istovremeno računa da li je kuća ili stan u vlasništvu ili suvlasništvu podnositelja zahtjeva uvjetna za život.³⁵*

Zakonom o PPDS iz 2008. precizira se da pravo na stambeno zbrinjavanje mogu ostvariti osoba ili članovi njenog kućanstva ako nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu drugu *useljivu* obiteljsku kuću ili stan.

- *U prethodnom je razdoblju bila praksa da je o zahtjevu za stambeno zbrinjavanje na PPDS odlučivalo nadležno ministarstvo. Protiv prvostupajnske odluke nadležnog ministarstva nije bilo moguće uložiti žalbu, budući da ranijim Zakonom o PPDS nije bila predviđena mogućnost ulaganja žalbe i nije bilo određeno tijelo koje bi rješavalo o žalbi.³⁶*

Zakonom o PPDS iz 2008. utvrđeno je da o pravu na stambeno zbrinjavanje temeljem podnesenog zahtjeva rješavaju područne jedinice Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva – regionalni uredi, a da se protiv rješenja regionalnog ureda može u roku od 8 dana od dana primitka rješenja uložiti žalba Ministarstvu.

Međutim, Zakonom o PPDS iz 2008. propisani su restriktivniji uvjeti za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje na PPDS u odnosu na ranije važeći zakonski okvir. Dok je prethodnim Zakonom o PPDS bilo propisano da pravo na

stambeno zbrinjavanje mogu ostvariti osoba ili članovi njenog kućanstva ako nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske ili na području država nastalih raspadom SFRJ, ili ako istu nisu prodali, darovali, ili na bilo koji drugi način otuđili nakon 8. listopada 1991., odnosno da nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca, novim je Zakonom o PPDS iz 2008. ograničenje po pitanju vlasništva ili suvlasništva na obiteljskoj kući ili stanu prošireno i na područje drugih država u kojima potencijalni korisnici trenutačno borave. Novo je ograničenje nužno sagledati zbog činjenice da se odredbe Zakona o PPDS iz 2008. primjenjuju na postupke započete, a nedovršene po prethodnom Zakonu o PPDS. Naime, zbog dugotrajnosti postupaka odlučivanja o pravu na stambeno zbrinjavanje (ponekad traje i više godina) te različitih prioriteta koji su prilikom odlučivanja davani određenim skupinama građana ili pojedincima, novim se zakonskim ograničenjima stvaraju pretpostavke da osobe koje udovoljavaju uvjetima za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje prema tada važećim odredbama prethodnog Zakona o PPDS, a podnijele su zahtjeve za stambeno zbrinjavanje istovremeno ili prije podnositelja čiji su zahtjevi u međuvremenu pozitivno riješeni, ne ostvare pravo pod istim uvjetima kao one osobe koje su postale korisnici prava prije stupanja na snagu Zakona o PPDS iz 2008.

Odredbu³⁷ Zakona o PPDS iz 2008. da korisnik koji je dobio na korištenje stan u državnom vlasništvu na temelju Zakona o davanju u najam stanova na oslobođenom teritoriju³⁸, uz uvjet da se njime koristi i u njemu prebiva najmanje 10 godina od dana donošenja rješenja te nema u vlasništvu drugi stambeni objekt na području Republike Hrvatske, može ostvariti pravo na stambeno zbrinjavanje darovanjem obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu, moguće je sagledati u smislu uspostavljanja izravne i neizravne diskriminacije prema odredbama Zakona o suzbijanju diskriminacije³⁹ iz srpnja 2008., iz najmanje dva razloga:

- Zakon propisuje da pravo na stambeno zbrinjavanje darovanjem stana u državnom vlasništvu mogu ostvariti samo spomenuti korisnici, dok isto nije predviđeno za druge korisnike stambenog zbrinjavanja čime su oni, u smislu diskriminacije, stavljeni ili bi

mogli biti stavljeni u nepovoljniji položaj od drugih osoba u usporedivoj situaciji, a takav se kriterij ili praksa ne mogu objektivno opravdati zakonitim ciljem te se sredstva za njihovo postizanje ne mogu smatrati primjerenim i nužnim.

Moguću diskriminaciju najbolje je sagledati iz perspektive bivših nositelja stanarskih prava u gradu Vukovaru, koji su postali zaštićeni najmoprimci na stanovima na kojima su imali stanarsko pravo temeljem *Zakona o najmu stanova* iz 1996. Oni nemaju zakonom propisano pravo na mogućnost darovanja predmetnih stanova, već im je ponuđena mogućnost njihovog otkupa ili korištenja temeljem ugovora o najmu.

- Spomenuti korisnici mogu ostvariti pravo na darovanje stana u državnom vlasništvu ako nemaju u vlasništvu drugi stambeni objekt na području Republike Hrvatske, dok je za ostale korisnike ili potencijalne korisnike zakonom propisan uvjet da nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske ili na području država nastalih raspadom SFRJ ili drugim državama u kojima borave, ili ako istu nisu prodali, darovali, ili na bilo koji drugi način otuđili nakon 8. listopada 1991., odnosno da nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Ovdje je potrebno napomenuti da se jedan broj korisnika koji su dobili na korištenje stan u državnom vlasništvu na temelju *Zakona o davanju u najam stanova na oslobođenom teritoriju*⁴⁰ odnosi na bivše izbjeglice iz Bosne i Hercegovine, koji su u međuvremenu postali hrvatski državljani. Imajući u vidu činjenicu da je u Bosni i Hercegovini povrat imovine, uključujući privatne kuće i stanove na kojima su korisnici imali stanarska prava, izvršen u 99,8% slučajeva, tim je osobama, dakle, omogućeno stambeno zbrinjavanje darovanjem stanova u državnom vlasništvu, unatoč činjenici da barem jedan dio njih u vlasništvu ili suvlasništvu ima drugu useljivu obiteljsku kuću ili stan na području države nastale raspadom SFRJ tj. Bosne i Hercegovine.

Model stambenog zbrinjavanja izvan PPDS

Za razliku od PPDS, pravni okvir modela stambenog zbrinjavanja izvan PPDS nije uređen zakonom. Modelom stambenog zbrinjavanja izvan PPDS uređena je mogućnost podnošenja zamolbi za stambeno zbrinjavanje isključivo na raseljene bivše nositelje stanarskih prava, koji su nekada živjeli u stanovima u društvenom vlasništvu izvan PPDS.

Do 2. lipnja 2008. pravni okvir modela stambenog zbrinjavanja izvan PPDS činili su sljedeći pravni akti:

- *Zaključak Vlade Republike Hrvatske o načinu stambenog zbrinjavanja povratnika koji nisu vlasnici kuće ili stana, a živjeli su u stanovima u društvenom vlasništvu (bivši nositelji stanarskog prava) na područjima Republike Hrvatske, koja su izvan PPDS, iz 2003.*,⁴²
- *Zaključak Vlade Republike Hrvatske o provedbi programa stambenog zbrinjavanja povratnika – bivših nositelja stanarskog prava na stanovima izvan PPDS iz 2006., uz koji je objavljen i Program stambenog zbrinjavanja,*⁴³
- *Provedbeni plan stambenoga zbrinjavanja povratnika koji nisu vlasnici stana ili kuće, a živjeli su u stanovima u društvenom vlasništvu na područjima Republike Hrvatske koja su izvan područja posebne državne skrbi,*⁴⁴
- *Upute za postupanje sa zamolbama za stambeno zbrinjavanje izvan područja posebne državne skrbi,*⁴⁵

2. lipnja 2008. na snagu je stupila Vladina *Odluka o provedbi stambenog zbrinjavanja povratnika – bivših nositelja stanarskih prava na stanovima izvan područja PPDS* od 29. svibnja 2008.⁴⁶ Odlukom se utvrđuje način stambenog zbrinjavanja povratnika koji nisu vlasnici kuće ili stana ili iste nisu prodali, darovali ili na bilo koji način otuđili, odnosno nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca, a živjeli su u stanovima u društvenom vlasništvu (bivši nositelji stanarskog prava) na područjima Republike Hrvatske, koja su izvan PPDS.⁴⁷ Stupanjem na snagu *Odluke*, van snage je stavljen *Zaključak Vlade Republike Hrvatske o provedbi programa stambenog zbrinjavanja povratnika – bivših nositelja stanarskog prava na stanovima izvan PPDS, iz 2006.*

Zaključkom iz 2003., koji je i dalje na snazi, Vlada Republike Hrvatske zaključila je i konstatirala da će raseljeni bivši nositelji stanarskog prava, koji su nekada živjeli u stanovima u društvenom vlasništvu izvan PPDS, biti stambeno zbrinuti pod uvjetom:

- da nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske ili na području država nastalih raspadom bivše SFRJ, ili
- da iste nisu prodali, darovali ili na bilo koji način otuđili nakon 8. listopada 1991. godine, odnosno da nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Zaključkom iz 2003. stambeno se zbrinjavanje izvan PPDS može provesti, ovisno o izboru povratnika:

- davanjem u najam stana u vlasništvu države *, ili
- kupnjom vlastitog stana, uz mogućnost plaćanja na dugoročnu obročnu otplatu pod povoljnijim uvjetima.

* *Odlukom iz 2008.* Vlada je propisala da će se stanovi za stambeno zbrinjavanje povratnika osigurati:

- organiziranom izgradnjom stanova,
- kupnjom stanova na tržištu,
- useljavanjem u državne stanove,
- izgradnjom stanova po modelu javno-privatnog partnerstva, odnosno ugovaranjem dugogodišnjeg zakupa (25 do 30 godina).⁴⁸

Vlada je *Odlukom iz 2008.* zadužila Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva da zaključi Ugovore o najmu stana sa zaštićenom najamninom s korisnicima stanova (povratnicima), prema danoj suglasnosti o stambenom zbrinjavanju. Vlada je, međutim, propustila zadužiti Ministarstvo da zaključi ugovore o kupnji stana s onim korisnicima koji su se odlučili za taj način stambenog zbrinjavanja. Pitanje načina i obveze nadležnog ministarstva vezano za zaključivanje ugovora o kupnji stana ostalo je, kao i u prethodnom razdoblju, neriješeno.

O pravu na stambeno zbrinjavanje odlučuje se donošenjem *suglasnosti*, a ne *rješenja* koje za razliku od *suglasnosti* predstavlja upravni akt.

Do sredine 2008. podnositelji zamolbi za

stambeno zbrinjavanje nisu imali na raspolaganju pravne lijekove u odnosu na *negativna pisma* o pravu na stambeno zbrinjavanje. U tom smislu, pozitivan se pomak u 2008. odnosi na činjenicu da su regionalni uredi Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva počela, u slučaju negativnih odluka o pravu na stambeno zbrinjavanje, donositi prvostupanjska *rješenja* koja sadrže i uputu o pravnom lijeku.

Međutim, na „pozitivne“ *suglasnosti* o pravu na stambeno zbrinjavanje nije moguće uložiti žalbu iz razloga što nemaju karakter upravnog akta. Da se o pravu na stambeno zbrinjavanje odlučuje u formi *rješenja*, odnosno upravnog akta, ta bi mogućnost postojala jer *rješenje* obavezno sadrži uputu o pravnom lijeku.

Korisnici, dinamika i karakteristike postupka stambenog zbrinjavanja

Prema podacima Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, do lipnja 2008. bivši su nositelji stanarskih prava podnijeli ukupno 13.137 zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, od kojih je 12.543 važećih, od čega 8.578 zahtjeva unutar PPDS i 3.965 zahtjeva izvan PPDS (izvan PPDS ukupno je podneseno 4.559 zahtjeva, ali su 594 zahtjeva nevažeća).⁴⁹

Rok za podnošenje zamolbi za stambeno zbrinjavanje izvan PPDS je istekao 30. rujna 2005., dok je za podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje na PPDS nije utvrđen i mogućnost za podnošenje zahtjeva još uvijek postoji. Krajnji će rok za podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje na PPDS Vlada Republike Hrvatske propisati odlukom.⁵⁰

Od početka provedbe programa stambenog zbrinjavanja do kraja 2007. stambeno zbrinjavanje je osigurano za ukupno 4.312 bivših nositelja stanarskih prava, većinom u stanovima u gradu Vukovaru.⁵¹ Potrebno je napomenuti da se najveći broj riješenih slučajeva u gradu Vukovaru odnosi na bivše nositelje stanarskih prava koji su prethodno bili u statusu prognanika, većinom etnički Hrvati, te osobe koje za vrijeme sukoba nisu napuštale svoje stanove ili su bili interno raseljeni na području grada Vukovara, većinom etnički Srbi. Te su osobe, inače, ranije stekle status zaštićenog najmoprimca na stanovima na kojima su imali stanarska prava temeljem *Zakona o najmu stanova* iz 1996., i to bez obzira na činjenicu im do unazad godinu dana nije ponuđena mogućnost

potpisivanja ugovora o najmu. Broj bivših nositelja stanarskih prava koji su stambeno zbrinuti na PPDS, a bili su u statusu izbjeglica izvan Republike Hrvatske ili raseljenih osoba izvan mjesta svog izvornog prebivališta, nije posebno iskazan u podacima Ministarstva.

U 2007. Vlada Republike Hrvatske se obvezala da:

- do kraja 2007. stambeno zbrine 1.400 bivših nositelja stanarskih prava i članova njihovih obitelji, od čega 1.000 na PPDS i 400 izvan PPDS, te
- da do kraja 2007. završi sve administrativne postupke vezano uz zahtjeve za stambeno zbrinjavanje na i izvan PPDS, nakon čega će biti utvrđen precizan broj korisnika koji će se stambeno zbrinuti do kraja 2009.

O ispunjavanju obveza preuzetih u 2007., Vlada Republike Hrvatske navodi:

„U 2007. godini Vlada Republike Hrvatske je poduzela aktivnosti za ubrzavanje proces stambenog zbrinjavanja za BNSP koji se žele vratiti na i izvan PPDS-a. Preuzela je obvezu rješavanja 1.400 slučajeva BNSP, što je i ostvareno. Riješena su 1.418 slučajeva: 408 izvan PPDS-a i 1.010 na PPDS-u za koje su osigurane adrese stambenog zbrinjavanja i oko 78% korisnika već je uselilo u dodijeljene stanove – 1.097 (fizički riješeni slučajevi kojima su osigurani odgovarajući stanovi ili drugi stambeni objekti). Stanovi su također dostupni za daljnja 104 korisnika i njihovo useljenje ovisi isključivo o njima. Preostalih 217 stanova bit će dostupno korisnicima do kraja rujna 2008. godine.“⁵²

Međutim, prema podacima UNHCR od 1. siječnja 2008. broj korisnika stambenog zbrinjavanja u 2007. je manji od onog iskazanog u podacima Vlade: korisnicima stambenog zbrinjavanja na PPDS u ukupno je dodijeljeno 739 stambenih jedinica, a korisnicima izvan PPDS 155 stambenih jedinica u koje su isti uvedeni u posjed.⁵³

Neovisna *Analiza pristupa stambenom zbrinjavanju izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava u Republici Hrvatskoj u 2007.* ukazuje da, prema podacima projektnog tima, niti jedan korisnik stambenog zbrinjavanja izvan

PPDS nije potpisao ugovor o najmu stana, čime, formalno, nije niti stambeno zbrinuta sukladno odredbama Provedbenog plana stambenoga zbrinjavanja povratnika koji nisu vlasnici stana ili kuće, a živjeli su u stanovima u društvenom vlasništvu na područjima Republike Hrvatske koja su izvan PPDS.⁵⁴

Razmatrajući rezultate ispunjavanja obveza koje je Vlada Republike Hrvatske preuzela u 2007. u odnosu na broj korisnika stambenog zbrinjavanja na PPDS, autori neovisne *Analize* ukazuju na problem transparentnosti rada nadležnog ministarstva te napominju:

„...nije dostupan podatak o broju bivših nositelja stanarskih prava – korisnika stambenog zbrinjavanja. Također, nisu dostupni niti podaci o etničkoj pripadnosti korisnika, njihovom prethodnom statusu, državama u kojima su boravili do ostvarivanja stambenog zbrinjavanja i sl., zbog čega je nemoguće procijeniti u kojoj mjeri provedba programa stambenog zbrinjavanja na PPDS doprinosi povratku izbjeglica iz Republike Hrvatske. Iz istog je razloga vrlo teško ili gotovo nemoguće izvršiti i procjenu učinka stambenog zbrinjavanja u smislu provedbe Sarajevske ministarske deklaracije o regionalnom povratku izbjeglica.(...)Nedostupni su i podaci o broju osoba čiji su zahtjevi pozitivno riješeni i kojima je dodijeljen stambeni smještaj u stambenim jedinicama u kojima su i prethodno boravili ili nikada iz njih nisu izbivali.(...) Iz tog je razloga, dakle, nemoguće procijeniti u kojoj mjeri provedba programa stambenog zbrinjavanja na PPDS doprinosi povratku raseljenih osoba. Upitno je i koliko je korisnika stambenog zbrinjavanja, koji su uvedeni u posjed i uselili u stambene jedinice namijenjene stambenom zbrinjavanju, ostvarilo pravo na stambeno zbrinjavanje potpisivanjem ugovora o najmu, sukladno Zakonu o PPDS. Zabilježeni su slučajevi stambenog zbrinjavanja (potpisan ugovor o najmu stana u državnom vlasništvu) u neadekvatnim stambenim jedinicama ili onima koje ne odgovaraju kvadraturi stana koju je, ovisno o broju članova domaćinstva, potrebno osigurati sukladno Zakonu o obnovi – 35 m² za prvog člana te po 10 m² za svakog sljedećeg člana obitelji.(...) I izvan PPDS su u praksi zabilježeni slučajevi da se podnositelju žalbe i članovima obitelji na korištenje dodjeljuje stan manje ukupne stambene površine od one utvrđene Zakonom o obnovi...“⁵⁵

Pozitivni pomaci u 2008. mogu se sagledati u činjenici da je, sredinom godine, Vlada usvojila je *Akcijski plan za ubrzanu provedbu programa stambenog zbrinjavanja na i izvan područja posebne državne skrbi za izbjeglice – bivše nositelje stanarskog prava koji se žele vratiti u Republiku Hrvatsku*, što je

vezano za mjerilo za otvaranje pregovora Republike Hrvatske i Europske komisije u poglavlju 23. Reforma pravosuđa i temeljna ljudska prava. U planu su naznačene mjere, nositelji izrade i provedbe mjera, rokovi za ispunjenje svake mjere te iznosi neophodnih financijskih sredstava. Procjenu rezultata mjera koje je u 2008. po pitanju stambenog zbrinjavanja izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava poduzela Vlada Republike Hrvatske nije moguće izraditi u ovom trenutku zbog kratke vremenske distance.

Ključni problemi za praćenje i procjenu postignutih rezultata u 2008., međutim, ostaju netransparentnost u radu nadležnog Ministarstva i njegovih regionalnih ureda te nedostupnost relevantnih informacija. Unatoč činjenici da je Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva u kolovozu 2008. izradilo Katalog informacija s opisom sadržaja, namjenom, načinom osiguranja i vremenom ostvarivanja prava na pristup informacijama po ustrojstvenim jedinicama Ministarstva, ostvarivanje prava na pristup relevantnim informacijama putem npr. web-stranice Ministarstva ili zahtjeva temeljem *Zakona o pristupu informacijama* ostaje vrlo ograničeno ili nemoguće.

Neke od ključnih karakteristika procesa odlučivanja o zahtjevima za stambeno zbrinjavanje na i izvan PPDS u 2007., Autori analize opisuju na sljedeći način:

„...Netransparentnost i samovoljno, nezakonito, nepredvidljivo i neprofesionalno postupanje nadležnih tijela javne uprave; nepoštovanje važećih nacionalnih propisa; nedostatak i nemogućnost primjene adekvatnih pravnih lijekova, nepostojanje kontrole i sl. neke su od ključnih odlika provedbe postojećih modela stambenog zbrinjavanja u Republici Hrvatskoj, čime su u velikoj mjeri ugroženi pravna sigurnost građana i poštovanje načela vladavine prava.(...)Rokovi za okončanje procesa stambenog zbrinjavanja učestalo se mijenjaju, ali se obveze koje je Vlada Republike Hrvatske deklaratorno prihvatila ne ispunjavaju u najavljenim rokovima, što krajnji rok za završetak stambenog zbrinjavanja čini neizvjesnim.(...)Netransparentnost u postupanju i preširoko postavljeno unutarnje polje slobodne procjene u suprotnosti su s temeljnim načelima ECHR i omogućuju potpunu samovolju u postupanju nadležnih tijela i službenika. Ovakvo postupanje često je predmet kritika i pritužbi potencijalnih korisnika stambenog zbrinjavanja, koji u isto vrijeme, kako se navodi i u Izvješću o radu Pučkog pravobranitelja za 2007., "navode sumnju u razloge ovakvog postupanja (protekcija, korupcija, arbitrarnost, nacionalna pripadnost)"." ⁵⁶

Za razmatranje uspješnosti uklanjanja dosadašnjih karakteristika procesa odlučivanja o zahtjevima za stambeno zbrinjavanje, kao i utjecaja koji izmjene zakonskog okvira modela stambenog zbrinjavanja u 2008. imaju ili će u tom smislu imati, biti će potrebno vršiti stalno i detaljno neovisno praćenje postupanja nadležnih tijela.

Napomene:

1. Kopenhaškim političkim kriterijima, koje je 1993. usvojilo Europsko vijeće, zahtjeva se „stabilnost institucija koje jamče demokraciju, vladavinu prava, ljudska prava i poštivanje prava i zaštitu manjina“.
2. U ovom se dokumentu pojam „bivši nositelji stanarskog prava“ odnosi na sve osobe koje su do 1991. ostvarile stanarsko pravo na stanovima u društvenom vlasništvu i u njima živjele samostalno ili zajedno s članovima obitelji, i koje su iz raznih razloga morali napustiti predmetne stanove za vrijeme sukoba u Republici Hrvatskoj, 1991.-1995., te u njima više ne borave i/ili nemaju valjani pravnu osnov za njihovo korištenje.
3. Komisija europskih zajednica (CEC), Mišljenje Europske komisije o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj Uniji, 20. travnja 2004., COM(2004)257 konačni tekst, str.27.
4. Vlada Republike Hrvatske: Izvješće o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i utrošku sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2007. godinu za potrebe nacionalnih manjina, srpanj 2008., str.148.
5. Isto

6. Misija OEES u Republici Hrvatskoj: Pregled 2006. – Izvješće o napretku Republike Hrvatske u ispunjavanju međunarodnih obveza, 9. lipnja 2006., str.13.
7. UNHCR: Održivost manjinskog povratka u Hrvatskoj, 2007., str.30.
8. Agencija PULS: „Motivacijski i emotivni čimbenici povratka izbjeglica u domovinu te prihvaćanje njihovog povratka od strane lokalnog stanovništva“, Empirijsko istraživanje, 2004., str.15.
9. Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka: Povratak prognanika i izbjeglica u Hrvatskoj, 7. rujna 2006.
10. „Narodne novine“, br.91/96
11. „Narodne novine“, br.51/85
12. „Narodne novine“, br.73/95
13. Podaci Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, preuzeto iz UNHCR Representation in the Republic of Croatia – Summary Statistics on Refugee / Return and Reintegration, 1. siječanj 2008.
14. Misija OEES u Republici Hrvatskoj, Izvješće: Opcije za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava, travanj 2005.
15. Vjerodostojno tumačenje članka 14. Zakona o statusu

prognanika i izbjeglica („Narodne novine“, br.96/93 i 39/95) Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora od 12. ožujka 1999.

16. Prema čl.1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, osobe koje su napustile svoje stanove između 30. travnja 1991. i 4. travnja 1998. smatraju se izbjeglicama i raseljenim osobama, i one imaju pravo vratiti se u svoje domove, tj. stupiti u posjed stana na koje imaju stanarsko pravo.

17. Iz govora pomoćnika ministra Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, g.Maria Nenadića, na Regionalnoj konferenciji „Rješenje problema izbjeglica i put u Europsku uniju“, Beograd, 27. Listopada 2008.

18. E/CN.4/2005/2; E/CN.4/Sub.2/2004/48, Potkomisija UN za promociju i zaštitu ljudskih prava u Preambuli Rezolucije br.2004/2. "Povrat stambenog prostora i imovine" ponavlja da je pravo svih izbjeglica i raseljenih osoba da se slobodno vrate u svoje države i da im se vrati stambeni prostor i imovina oduzeti tijekom razdoblja raseljenja, ili da budu obeštećeni za imovinu koja im ne može biti vraćena.

19. E/CN.4/Sub.2/2005/17, Točka 16. Načela govori o pravima zakupnika stanova i ostalih ne vlasnika te navodi da države trebaju osigurati priznavanje prava zakupnika stanova, nositelja stanarskih prava na stanovima u društvenom vlasništvu i ostalih zakonitih stanara u okviru programa povrata tj. ponovne uspostave prava. Države trebaju, u najširem mogućem obimu, osigurati povratak te uvođenje u posjed i korištenje njihovih stambenih prostora, zemljišta i imovine, na način sličan onome koji se primjenjuje kod formalnih vlasnika.

20. Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima; Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena; Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije; Konvencija o pravima djeteta; Konvencija o izbjeglicama...

21. Ankica Gorkić: „Stanarsko pravo kao vlasničko pravo“, Srpski demokratski forum, Beograd, 2001., str.22.

22. Isto

23. Slučaj *Blečić protiv Hrvatske*, Odluka Velikog vijeća od 8. ožujka 2006.

24. Dostupno na

<http://www.center4peace.org/Various%20document%20for%20web/Web%20materijali%20septembar%202006/RLAP%20FINAL%20version/RLAP%20ANALIZA%20hrv%20fina l%20maj%202008.pdf>

25. „Narodne novine“, br.44/96, 57/96, 124/97, 73/00, 87/00, 69/01, 94/01, 88/02, 26/03 (pročišćeni tekst), 42/05 i 90/05

26. „Narodne novine“, br.86/08

27. Članak 32. stavak 1. i 2. Zakona o područjima posebne državne skrbi

28. Članak 32. stavak 3. Zakona o područjima posebne državne skrbi

29. Provedbeni propisi na snazi do stupanja na snagu onih utvrđenih novim Zakonom o PPDS su: Uredba uvjetima i mjerilima za stambeno zbrinjavanje na područjima posebne državne skrbi („Narodne novine“, br.10/01), Pravilnik o redu prvenstva stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi („Narodne novine“, br.116/02), Uredba o uvjetima za kupnju obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu na područjima posebne državne skrbi („Narodne novine“, br.48/03 i 68/07),

Uredba o darovanju stanova i kuća u vlasništvu Republike Hrvatske na područjima posebne državne skrbi hrvatskim braniteljima te članovima obitelji poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz domovinskog rata („Narodne novine“, br.142/06).

30. Članak 7. Zakona o područjima posebne državne skrbi: „Republika Hrvatska će poticati povratak i ostanak stanovništva koje je prebivalo na područjima posebne državne skrbi prije Domovinskog rata te naseljavanje državljana Republike Hrvatske svih zanimanja, osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju područja posebne državne skrbi.“

31. Članak 10. stavak 1. Zakona o područjima posebne državne skrbi

32. „Narodne novine“, br.24/96, 54/96, 87/96 i 57/00

33. Članak 10. stavak 3. Zakona o područjima posebne državne skrbi

34. Članak 8. stavak 1. Zakona o područjima posebne državne skrbi

35. Vidi Regionalni program pravne pomoći: Analiza pristupa stambenom zbrinjavanju izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava u Republici Hrvatskoj u 2007., travanj 2008., str.13.

36. Isto, str.19.

37. Članak 10. stavak 2. točka 3. Zakona o područjima posebne državne skrbi

38. „Narodne novine“, br.73/95

39. „Narodne novine“, br.85/08

40. „Narodne novine“, br.91/96

41. Vidi Regionalni program pravne pomoći: Analiza pristupa stambenom zbrinjavanju izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava u Republici Hrvatskoj u 2007., travanj 2008., str.8.

42. „Narodne novine“, br.100/03, 179/04 i 79/05

43. „Narodne novine“, br.96/06

44. Klasa:019-01/03-01/24; Ur.broj: 516-01-03-2 od 24. listopada 2003.

45. Klasa: 019-06/06-08/46; Ur.broj: 530-19-06-4 od 17. studenoga 2006.

46. „Narodne novine“, br.63/08

47. Točka I. Odluke

48. Točka II. Odluke

49. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva: Prijedlog Akcijskog plana za ubranu provedbu programa stambenog zbrinjavanja na i izvan područja posebne državne skrbi za izbjeglice – bivše nositelje stanarskog prava koji se žele vratiti u Republiku Hrvatsku, 23. lipnja 2008.

50. Članak 12. stavak 4. Zakona o područjima posebne državne skrbi

51. Prijedlog Akcijskog plana za ubranu provedbu programa stambenog zbrinjavanja..., 23. lipnja 2008.

52. Isto

53. UNHCR Representation in the Republic of Croatia – Summary Statistics on Refugee / Return and Reintegration, 1. siječanj 2008.

54. Vidi Regionalni program pravne pomoći: Analiza pristupa stambenom zbrinjavanju izbjeglih i raseljenih bivših nositelja stanarskih prava u Republici Hrvatskoj u 2007., travanj 2008., str.33.

55. Isto, str.31. i 32.

56. Isto, str. 34.

Ova publikacija izrađena je u okviru programa Prava manjina u praksi u jugoistočnoj Europi – Nacionalna strategija za Hrvatsku koju provodi Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava.

Program prava manjina u praksi provodi se uz potporu King Baudouin fondacije i Nacionalne lutrije Belgije.

Autor teksta je Ljubomir Mikić, predsjednik Centra za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć, Vukovar.

Tekst nužno ne održava stavove Koalicije za promociju i zaštitu ljudskih prava ili stavove fondacije King Baudouin i Nacionalne lutrije Belgije.

Objavljeno u listopadu 2008.

Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava
Gornjodravska obala 81, 31 000 Osijek, Republika Hrvatska
tel/fax: +385 31284 320, 284 321
e-mail: lsc@os.t-com.hr
web stranica: www.lsc.hr

Objavlivanje publikacije podržano od:

